

ДОБРИ ПРАКТИКИ В ПРЕПОДАВАНЕТО

Милена Лесова, Моника Даржалиева-Косова

Основно училище „Христо Ботев“ – Раковски

Резюме. За последните петнадесет години авторите, в работата си като преподаватели по английски език в ОУ „Христо Ботев“ – Раковски, прилагат и продължават да търсят различни методи и подходи при преподаването на езика с цел провокиране на интерес и мотивиране на учениците. Най-общо, добрите практики могат да бъдат разделени в три направления.

– Общуване – чрез писма и картички с деца от различни държави. Това определено дава възможност учениците да превърнат знанията си по чужд език в умения, като прилагат усвоеното не в измисления свят на учебниците, а в реална житейска ситуация.

– Театър – театърът на английски език, като иновативен метод в нашата практика, намира своето практическо приложение в два аспекта: използване на театрални техники и драма упражнения в ежедневно обучение като допълнение към други форми на обучение по чужд език; подготовка и изпълнение на театрални проекти като извънкласна дейност за децата.

– Технологии – интегрирането на ИТ в обучението по чужд език определено е успешен начин за мотивиране на учениците да участват пълноценно в учебната дейност и да поемат отговорността за собственото си учене.

Ключови думи: добри практики; общуване; театър; технологии

В днешно време е много трудно да се намери нещо ново, което да провокира учениците и да ги мотивира в изучаването на чужд език. С навлизането на технологиите това става все по-трудно, защото днешните ученици от ранна детска възраст са с дигитално устройство в ръка и са наясно, че влизайки в интернет, те могат бързо и без много усилия да получат всякаква информация. А в последните години дори не им се налага да я четат, за целта има картинки, аудио и видео. Ако преди години голяма част от информацията беше на чужд език и така учениците се мотивираха да учат, за да разбират, то сега всеки текст на чужд език бива автоматично превеждан от различни приложения.

За последните петнайсетина години ние, преподавателите по английски език в ОУ „Христо Ботев“ – Раковски, сме прилагали и продължаваме да прилагаме различни методи и подходи при преподаването на езика с цел да провокираме интерес и да мотивираме учениците си. Постоянно редуваме

различни проекти, в които повечето ученици се включват с голямо желание. Към настоящия момент можем чисто статистически да отчетем 5 проекта в Etwinning, 2 проекта към ACES (Асоциация на централноевропейските училища), 2 проекта по „Коменски“, 5 по „Еразъм+“ КД1 и КД2.

Най-общо бихме разделили добрите си практики в три направления: общуване; театър; технологии.

Общуване

В продължение на доста години и сега, но вече не така интензивно, насочвахме учениците си да общуват с деца от целия свят чрез писане на писма. По времето, когато имейлите все още не бяха популярни и мобилните устройства не бяха достъпни, успяхме да привлечем повече от половината си ученици да участват. Много често това занимание излизаше извън пределите на учебния час и включваше не само знания по английски език, а и умения по изобразително изкуство, практики от трудовото обучение и т.н. Учениците се стараеха при писането на текста и оформянето на писмата. А в дните, когато получавахме поща от някоя страна, наставаше празник на емоциите. Децата препрочитаха писмата и обсъждаха помежду си наученото от тях. И сега тази практика, макар и в по-малък процент, мотивира някои ученици. Особено по-край Коледа, Баба Марта и Великден децата изработват картички с кратък текст и ги изпращаме до различни училища от цял свят. Това определено дава възможност учениците да превърнат знанията си по чужд език в умения, като прилагат усвоеното не в измисления свят на учебниците, а в реална житейска ситуация.

Театър

Театърът на английски език, като иновативен метод в чуждоезиковото обучение, намира своето практическо приложение в два аспекта:

- използване на театрални техники и драма упражнения в ежедневно обучение като допълнение към други форми на обучение по чужд език;
- подготовка и изпълнение на театрални проекти като извънкласна дейност за децата.

Прилагането на театрални техники по време на учебните часове разчупва стереотипа, че ученето е само скука и труд, прави средата, в която се случва ученето, по-сигурна и повишава желанието и на по-трудно справящите се деца да участват активно. Възможностите за включване на театрални техники в обучението са безкрайни. Някои от тях, които ние често използваме, са следните.

- Ролева игра: обучаемите изиграват сцена, като на всеки се дава специфична роля или тип характер. Те представят някой друг, а не себе си, което е много естествено за децата, тъй като те поначало лесно влизат в роля още от най-ранна детска възраст.

– Стоп кадър / „Неподвижни снимки“: при даден сигнал от учителя, учениците „замръзват“ (остават неподвижни), докато импровизират или играят роли. След като всяка група репетира играта си (на базата на дадените ситуации), представя своята история пред останалите. Тази техника може да се използва с последващи упражнения за развиване на уменията „писане“ и за развиване на комуникационни умения, творческо мислене и работа в екип чрез задаване на учениците да направят своя собствена интерпретация на историята в стоп-кадъра.

– Горещ стол: учениците започват да мислят за конкретен герой, без да се налагат специфични аргументи, които да следват. Някои роли изискват изследване на характера, но също така и обучаваният добавя детайли от собствените си представи. Ученикът играе героя си седнал на стол пред групата (подредени в полукръг). Групата задава въпроси към героя за неговото или нейното минало, поведение и мотивация. Това е отличен начин за изпълване на героя със съдържание. Тази техника стимулира естествената комуникация и с нея може да се упражняват скучните граматични правила забавно, като на игра.

– Читателски театър: учениците четат от „сценарии“ и частите за четене са разделени сред читателите. Не се изисква научаване наизуст на ролята, костюми или специално осветление. Текстът е пред читателите. Техниката е полезна за упражняване на четене и за развиване на изразителна комуникация (вербална и невербална).

– Пантомима или мимика: мимиката може да помогне на учителя да се фокусира върху това как учениците показват емоциите си. Техниката е подходяща за развитие на по-описателни начини на писане, за развиване на метафоричното мислене. Може да се използва и за комуникация чрез импровизация, добавяйки реч в спонтанни движения и действия, като се имитират изражението на лицето, движения на тялото и жестовете.

Подготовката и изпълнението на театрални проекти с крайна цел театрална постановка на чужд език изискват повече време и излизат извън рамките на учебния час. Тяхното изпълнение се осъществява на три нива: подготовка; репетиции; краен продукт – представление. Предварителната подготовка включва поставяне на цели за театралната постановка, изработване на план и график за организация, подбор на литературно произведение и адаптация на текста, композиционно решение на спектакъла, осигуряване на допълнителни компоненти (музикално оформление, песни, сценичен танц, декори, костюми, грим, реквизит и аксесоари), осигуряване на място за провеждане на репетициите, изработка на рекламни и информационни материали (афиши, плакати и брошури).

Репетициите не са просто преповтаряне на предварително заучен текст. От действия по образец, по подражание, децата преминават към самостоятелно търсене на средства, към творческа инициатива и опити да използват сами усвоеното в практическата си дейност.

Представлението е „венецът“ на общите усилия на целия екип. Резултатите от усилията на учениците за колективно творчество изискват всяко дете да оцени своето участие и същевременно да се радва истински на богатството от съвместната дейност. Стремешът за изява е естествен за всяко дете, то иска да сподели с другите своя успех. Затова отзивчивостта и оценката на публиката се превръща в мотивация за учениците да усвояват по-задълбочено чуждия език. Творческите изяви пред родители, учители и връстници, както и включването в различни мероприятия – конкурси, фестивали, допринасят много за постигането на това. Образователно-драматичният процес предполага активното участие на всички ангажирани лица в процеса на обучението – учители, ученици и родители. Резултатите обаче си заслужават усилията, защото отбелязваме завишаване на личната мотивация и ангажираност на екипа и формиране на актуални компетенции у децата.

От 2010 година в училището ни се формира клуб „Театър“, който нарекохме English Language Hunters. Истината е, че той наистина се формира от само себе си и от ученици и учители, любители на театъра. Всяка година съставът на децата е различен от III до VII клас, няма постоянно място или време. Появи ли се някоя пиеса, адаптирана от преподавателите по английски език, веднага се отзовават ученици и репетициите започват. Всичко се гради повече от любов към театъра, отколкото на професионализъм. През годините сме изпълнявали пиесите си на различни училищни мероприятия, но най-вече на международния фестивал за детско творчество на английски език „Светът в детските длани“ – Балчик. Оттам имаме доста отличия и първи места. Освен с театър на английски език участваме и с рецитация и представяне на народни обичаи. Учениците ни са силно мотивирани при участието си в този фестивал и често подготовката за него продължава извън учебната година, по време на ваканция. Което не спира децата да бъдат по цял ден в училище.

Използването на театрални методи в класната стая и извън нея е изключително интересно за учениците, защото ги откъсва от взирането в телефона и ги поставя в различна роля. Често деца, които са по-стеснителни и не могат да говорят на чужд език пред класа, поставени в роля на сцена, дори и в най-обикновен диалог от урока, те се справят много добре и придобиват по-голяма увереност. Умението да говорят пред публика, е изключително важно за техния бъдещ живот и реализация. Развиват се говорни умения, паметта, комуникативните умения, като цяло. Децата се учат да работят в екип, защото една, колкото и малка да е, сценична изява е общо усилие. В тази връзка, използването на различните драма похвати и театър в обучението са много добра практика в обучението по чужд език.

Технологии

Когато не можем да се преборим с нещо, най-добре е да го направим наш съюзник. Прегръщайки тази идея преди няколко години, ние, преподавателите по ан-

глийски език, решихме да не забраняваме мобилните телефони в час, а напротив, да ги използваме пълноценно. Първоначално учениците бяха доста впечатлени и провокирани от това наше решение. Мотивацията за работа по уроците се повиши драстично. Впоследствие някои от тях загубиха интерес, виждайки, че при работата с дигиталното устройство трябва да се учи дори повече, защото оценяването по електронен път е обективно и не отчита някои чисто човешки грешки, които учителят би приел. С течение на времето на нас, учителите, ни се налагаше да се квалифицираме и постоянно да се учим, за да не изостанем с многото приложения, които се появяват във виртуалното пространство. Броят от инструменти за образователни технологии, достъпни за учители, е огромен. Те непрекъснато се променят и различни решения се появяват и избледняват. Както знаят преподавателите, не е достатъчно просто да научим за инструмента. Нуждаем се от възможност да го наблюдаваме в действие, да го изпробваме в среда с нисък риск и да разсъждаваме върху използването на инструмента в класната си стая с конкретни ученици. Основните приложения, които се оказаха удачни за нас при чуждоезиковото обучение, са Quizizz, Learning Apps, Plickers, Padlet и Flipgrid.

Успешна иновация се оказа и учебната система по английски език на издателство¹⁾, по която работим вече четвърта година. Наред със софтуера за интерактивна бяла дъска системата поддържа и електронна платформа, където учениците имат достъп до електронните си учебник и тетрадка по всяко време. Така например една част от тях не ползват изобщо хартиен учебник или тетрадка, защото в електронните те могат да пишат и съответно веднага имат обратна връзка дали са работили правилно. Обратната връзка е налице и за учителя, който веднага вижда кои ученици са чели урока и са правили упражненията към него, както и до каква степен са се справили с тях.

Последните разработки във видео технологиите създадоха нови възможности за образованието и направиха революция в изразяването на идеите на младите хора и общуването им с връстниците. Интегриране на видео проектите в езиковата класна стая помагат да се справим с необходимостта учениците да придобият не само езикови умения, но и дигитална компетентност. Задаването на домашна работа под форма на групов видео проект се оказа изключително успешно решение да се справим с нежеланието на днешните ученици да изпълняват домашна работа. Например досадното запомняне на неправилните глаголи не е проблем, ако учениците подготвят видео проект „Как прекарах зимната ваканция“, а лексиката за храни и готвене е детска игра, ако ще правиш видео инструкции как да сготвим любимо ястие. Уменията за говорене се развиват неусетно при изпълнение на такива проекти. Видео проектите създават автентични учебни преживявания чрез ангажиране на учащите в изразяването на своите идеи, като работят съвместно със своите съотборници и се отразяват критично върху тяхната собствена работа. Създаването на видеоклипове успешно повишава уменията за устна комуникация на учениците и насърчава конструктивно-

то и креативно мислене. Представянето и обсъждането на видеоклиповете пред съучениците от класа са допълнителна мотивация, защото насърчават уменията за критично мислене на учащите чрез коментиране и обсъждане с връстниците как да подобрят своите видеоклипове.

Да бъдеш преподавател, е лесно. Да бъдеш обаче учител, който не само предава своите знания и опит, но и запалва искрата на стремежа към знания и умения, който да съпровожда учениците през целия им живот, е наистина трудно в динамичното време, в което живеем. Затова прегръщаме с радост всяка споделена добра практика и с удоволствие споделяме нашите.

БЕЛЕЖКИ

1. „Експрес Публишинг“

GOOD TEACHING PRACTICES

Abstract. For the last fifteen years, the authors, in their work as teachers of English at Hristo Botev Primary School – city of Rakovski, have applied and continue to look for different methods and approaches in language teaching, in order to provoke students' interest and motivation. In general, good practices can be divided into three strands:

- Communication – through letters and cards with children from different countries. This definitely enables students to translate their foreign language knowledge into skills by applying what they have learned not to the fictional world of textbooks, but to a real life situation.

- Theatre – English language theatre, as an innovative method in our practice, finds its practical application in two aspects: the use of theatrical techniques and drama exercises in daily training in addition to other forms of foreign language training; preparation and implementation of theatre projects as an extracurricular activity for children.

- Technology – integrating IT into foreign language learning is definitely a successful way to motivate students to fully participate in learning and to take responsibility for their own learning.

Keywords: good practices; communication; theatre; technologies

✉ **Ms. Milena Lesova** – Senior Teacher, Secondary Stage
Ms. Monika Darzhalieva-Kosova – Senior Teacher, Secondary Stage
Hristo Botev Primary School
Rakovski, Bulgaria
E-mail: oubotev@oubotev.bg